

2016-03-02

Ert dnr:
Ju/2016/01307/L7

Avdelningen för juridik
Mia Hemmestad

Justitiedepartementet
10333 STOCKHOLM

Begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige

Sammanfattning

- Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) begränsar sitt yttrande till vissa frågor som kan få konsekvenser för landets kommuner, landsting och regioner och som behöver belysas närmare i lagstiftningsärendet.
- SKL anser att det måste klargöras vad de föreslagna bestämmelserna angående tidsbegränsade uppehållstillstånd innebär i förhållande till regelverket om folkbokföring samt tillämpningen av andra lagar som rör bl.a. bosättning, hälso- och sjukvård samt etablering.
- SKL bedömer att det måste tydliggöras vilken legal status de personer som ansöker om ett nytt uppehållstillstånd har, när giltighetstiden för det tidigare uppehållstillståndet gått ut och beslut i ärendet inte har fattats. Frågor om tillämpningen av viss lagstiftning som rör bl.a. ekonomiska förmåner, sysselsättning samt hälso- och sjukvård under den aktuella tidsperioden bör ytterligare belysas.
- SKL anser att det är angeläget att nyanländas etablering inte hindras i större utsträckning än vad som är nödvändigt med anledning av de föreslagna bestämmelserna.
- Frågan om ensamkommande barn med tidsbegränsade uppehållstillstånd i ett år ska få en särskilt förordnad vårdnadshavare bör enligt SKL klarläggas.
- Det finns enligt SKL behov av klargöranden angående vilken skyldighet kommunerna har att utge bistånd till de personer som väljer att hålla sig undan verkställighet av ett lagakraftvunnet beslut om avvisning eller utvisning.
- SKL föreslår att 1 § tredje stycket LMA ändras på så sätt att de barn som kommer hit och ansöker om uppehållstillstånd pga. skyddsbehov omfattas av LMA även om de bor hos en vårdnadshavare som har uppehållstillstånd.

Förbundets ställningstagande

SKL:s yttrande är begränsat till att avse vissa frågor som kan få konsekvenser för landets kommuner, landsting och regioner och i vilka SKL anser att det finns behov av förtydliganden.

Tidsbegränsade uppehållstillstånd och bosättning m.m.

Enligt 3 § folkbokföringslagen (1991:481) ska den som efter inflyttning anses vara bosatt i Sverige folkbokföras. En person anses, enligt bestämmelsen, bosatt här i landet om han eller hon kan antas komma att regelmässigt tillbringa sin nattvila eller motsvarande vila (dygnsvilan) i landet under minst ett år. En förutsättning för att omfattas av lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare (etableringslagen) och få en etableringsplan är att den nyanlände har beviljats ett uppehållstillstånd som kan ligga till grund för folkbokföring (2 § etableringslagen). Grunden för vem som omfattas av lagens tillämpningsområde är skattemyndighetens folkbokföringsbeslut (prop. 2009/10:60 s. 148). För att ha rätt till bosättningsbaserade förmåner enligt socialförsäkringsbalken (2010:110), SFB, såsom barnbidrag och bostadsbidrag, krävs vidare att man är bosatt i Sverige (5 kap. 9 § SFB). Den som kommer till Sverige och kan antas komma att vistas här under längre tid än ett år ska anses vara bosatt i landet, om inte synnerliga skäl talar emot det (5 kap. 3 § SFB).

SKL konstaterar att frågan om rätt till etableringsinsatser, folkbokföring och bosättningsbaserade socialförsäkringsförmåner avgörs utifrån kriteriet att den enskilde kan antas komma att vistas i landet under minst ett år. Även annan lagstiftning utgår från bosättningsbegreppet. Varje landsting ska exempelvis, enligt 3 § hälso- och sjukvårdslagen (1982:763), HSL, erbjuda en god hälso- och sjukvård åt dem som är bosatta i landstinget. Kommunens ansvar enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS, gäller vidare gentemot dem som är bosatta i kommunen (se 16 § LSS). Även tillämpningen av lagen (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning (bosättningslagen) förutsätter att den nyanlände har beviljats ett uppehållstillstånd som kan ligga till grund för folkbokföring (2 § bosättningslagen). Det framgår inte tydligt av utkastet till lagrådsremiss om avsikten är att personer som beviljas ett tidsbegränsat uppehållstillstånd i ett år ska folkbokföras och omfattas av ovan nämnda regelverk. Utifrån uttalanden i utkastet till lagrådsremiss förefaller det dock ha varit regeringens avsikt att dessa personer ska omfattas av etableringslagen (se s. 38).

SKL anser att enhetliga bedömningar ska göras vad gäller frågan om bl.a. folkbokföring, etableringsinsatser och andra sociala rättigheter för de personer som beviljas tidsbegränsade uppehållstillstånd i ett år. Det finns därför behov av att dessa frågor tydliggörs i lagstiftningsärendet. I avsaknad av klargöranden kan bedömningen av om en nyanländ med uppehållstillstånd i ett år har rätt till folkbokföring skilja sig åt beroende på vid vilken tidpunkt denne ansöker om detta hos Skatteverket.

Om det finns hinder för folkbokföring får det kännbara ekonomiska konsekvenser för landets kommuner och landsting. Folkbokföringen är grunden på vilken kommunernas huvudsakliga finansieringskällor bygger, dvs. kommunal inkomstskatt och det

mellankommunala utjämningsystemet. Om personer med tidsbegränsade uppehållstillstånd får tillgång till kommunal service och vissa rättigheter måste kommunen kunna finansiera detta. Genom folkbokföring i kommunen kan kommunen ta del av den kommunalekonomiska utjämnings. Frågan om folkbokföring och uppehållstillstånd påverkar även kommunernas och landstingens rätt till statlig ersättning för mottagande respektive hälso- och sjukvårdsinsatser eftersom ersättningsfrågan är kopplad till att ett uppehållstillstånd som kan ligga till grund för folkbokföring har beviljats (se bl.a. 5 § förordningen [2010:1122] om statlig ersättning för insatser till vissa nyanlända). Eftersom rätten till flera ekonomiska och sociala förmåner för den nyanlände är knuten till bosättningsbegreppet och folkbokföringen innebär en avsaknad av folkbokföring dessutom att landets kommuner sannolikt får ökade utgifter för ekonomiskt bistånd i den mån nyanlända, som inte vistas på Migrationsverkets förläggningar, saknar försörjning och vänder sig till kommunen. Belastningen kan dessutom, i ovan nämnda avseenden, påverka enskilda kommuner i större grad än andra, eftersom mottagandet kan förväntas bli ojämnt fördelat över landet.

Ansökan om nytt uppehållstillstånd

Det framstår, enligt SKL, som troligt att Migrationsverket inte kommer att hinna besluta i ett nytt ärende om uppehållstillstånd innan den enskildes tidigare uppehållstillstånd går ut. De personer som beviljas tidsbegränsade uppehållstillstånd riskerar därmed att befinna sig i Sverige under en viss tid utan ett giltigt uppehållstillstånd, i avvaktan på Migrationsverkets beslut vad gäller ansökan om nytt uppehållstillstånd. SKL anser att det måste klargöras vilken legal status dessa personer har under tiden som ansökan om nytt uppehållstillstånd handläggs och i vilken omfattning deras rätt till olika ekonomiska förmåner, såsom studiehjälp enligt studiestödslagen (1999:1395), bosättningsbaserade socialförsäkringsförmåner och etableringsersättning påverkas av att de saknar ett giltigt uppehållstillstånd. Om rätten till vissa ersättningar går förlorad till följd av långa handläggningstider vid Migrationsverket innebär det inte enbart en risk att den enskilde försätts i en svår ekonomisk situation, utan även en ökad belastning på landets kommuner vad gäller utgifter för ekonomiskt bistånd. Det finns enligt SKL även behov av att, inom ramen för lagstiftningsärendet, klarlägga i vilken omfattning dessa personer har rätt till andra insatser, exempelvis SFI, för att bidra till enhetliga bedömningar i landet.

För landstingens del är det angeläget att tydliggöra om personer som ansöker om nytt uppehållstillstånd p.g.a. skyddsbehov ska omfattas av bestämmelserna i HSL eller, med hänsyn till att de ansökt om uppehållstillstånd som flykting eller annan skyddsbehövande, omfattas av lagen (2008:344) om hälso- och sjukvård åt asylsökande m.fl. Det framstår enligt SKL som olämpligt att de som ansöker om nytt uppehållstillstånd endast ska ha en begränsad rätt till sjukvård under stora delar av

handläggningstiden, om de under tiden för det tidigare uppehållstillståndet haft rätt till sjukvård på samma villkor som andra bosatta. Detta skulle även innebära praktiska svårigheter för personalen inom hälso- och sjukvården som tar emot patienterna. I denna del vill SKL även uppmärksamma att de föreslagna bestämmelserna om tidsbegränsade uppehållstillstånd i sig riskerar att innebära svåra ställningstaganden för personalen inom hälso- och sjukvården ifråga om en viss behandling ska ges, i det fall behandlingen kommer att pågå under en längre tid än giltighetstiden för uppehållstillståndet. Nyanlända riskerar därmed att i realiteten få sämre tillgång till vård jämfört med personer som är bosatta i Sverige permanent vad gäller långvariga behandlingar. SKL vill påtala vikten av att nyanlända tillförsäkras sjukvård på samma villkor som andra personer bosatta i Sverige, såväl när de beviljas ett tidsbegränsat uppehållstillstånd under ett år, som under tiden när Migrationsverket handlägger ansökan om nytt uppehållstillstånd.

Personer som ansöker om uppehållstillstånd som flykting eller alternativt skyddsbehövande omfattas av reglerna i LMA om bistånd och sysselsättning (1 § första stycket 1 LMA). Den som ansökt om uppehållstillstånd i Sverige och av särskilda skäl medgetts rätt att vistas här medan ansökan prövas har dock inte rätt till bistånd enligt LMA om ansökan avser en förlängning av ett tidigare tillstånd på i övrigt oförändrade villkor (1 § första stycket 3 och 9 § LMA). Utifrån SKL:s tolkning av nyssnämnda bestämmelser torde en person som ansöker om ett nytt uppehållstillstånd p.g.a. skyddsbehov omfattas av 1 § första stycket 1 LMA. En person som beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd som anhörig till en skyddsbehövande person och i samband med att detta går ut ansöker om ett nytt uppehållstillstånd på grund av samma anknytning torde dock omfattas av 1 § första stycket 3 och 9 § LMA, vilket innebär att denne inte omfattas av biståndsbestämmelserna i LMA.

En situation där en person i hushållet omfattas av bestämmelserna i LMA samtidigt som den andra personen i samma hushåll inte omfattas av dessa bestämmelser framstår enligt SKL som mindre tillfredsställande. SKL anser därför att det finns behov av att tydliggöra i vilken omfattning LMA aktualiseras i samband med att giltighetstiden för det tidigare uppehållstillståndet gått ut och något nytt beslut i frågan om uppehållstillstånd inte har fattats samt vilka konsekvenserna blir i det fall ansökan om nytt uppehållstillstånd lämnas in efter att det tidigare uppehållstillståndet har gått ut. Hur dessa frågor besvaras kan påverka bedömningen av kommunens skyldighet att utge ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen (2001:453), SoL.

Om bistånd lämnas enligt LMA utges inte bosättningsbaserade förmåner enligt SFB eller bistånd enligt SoL för förmåner av motsvarande karaktär. Bistånd enligt SoL lämnas inte heller för bostadskostnader (5 kap. 12 § andra stycket SFB och 1 § tredje stycket LMA). Den enskildes rättigheter enligt LMA är mer begränsade än t.ex. rätten till bistånd enligt SoL. Anledningen till detta är bl.a. att behoven för en

person som mera varaktigt bor i Sverige har bedömts vara större i vissa avseenden jämfört med t.ex. en asylsökande (se prop. 1993/94:94 s. 46). SKL förmodar att de personer som haft ett tidsbegränsat uppehållstillstånd och ansöker om ett nytt sådant utifrån de föreslagna bestämmelserna kan ha vistats i Sverige under ett eller flera år och således påbörjat sin etablering i landet. De har sannolikt anvisats till en kommun eller på eget initiativ bosatt sig i ett eget boende. SKL ifrågasätter om dessa personers behov är möjliga att tillgodose genom bestämmelserna i LMA. En lämpligare lösning är enligt SKL att personerna, under tiden som ansökan handläggs hos Migrationsverket, uppbär sådan ersättning som de uppburit under giltighetstiden för det tidigare uppehållstillståndet, t.ex. socialförsäkringsförmåner och etableringsersättning.

Etablering

Eftersom permanent uppehållstillstånd, enligt de föreslagna bestämmelserna, beviljas om den nyanlände innehar en anställning eller kan försörja sig genom inkomster från näringsverksamhet kommer sannolikt drivkraften att finna ett arbete eller bedriva näringsverksamhet att öka. Ett ökat incitament att arbeta riskerar i sig att inverka på motivationen att bedriva studier eller fullfölja andra kompetenshöjande insatser som kan leda till arbete på sikt. SKL ifrågasätter i vilken utsträckning nyanlända kommer att vilja komplettera t.ex. en akademisk utbildning från hemlandet. Detta gäller särskilt alternativt skyddsbehövande, eftersom ett permanent uppehållstillstånd möjliggör familjeåterförening. Den långsiktiga etableringen kan således påverkas på ett olyckligt vis av de föreslagna bestämmelserna.

En grupp som enligt SKL riskerar att drabbas särskilt svårt av de föreslagna bestämmelserna om permanent uppehållstillstånd är ungdomar. Att nyanlända ungdomar väljer att avstå från att påbörja eller fullfölja t.ex. en gymnasieutbildning riskerar att få allvarliga konsekvenser för dessa personers långsiktiga etablering och försörjning. Den aktuella gruppen är därtill särskilt utsatt vad gäller att utnyttjas av oseriösa arbetsgivare till följd av såväl låg ålder som okunskap kring det svenska regelverket. SKL anser därför att den föreslagna bestämmelsen gällande permanent uppehållstillstånd ska utvidgas till att även omfatta vissa nyanlända som studerar, däribland ungdomar som studerar vid gymnasiet. SKL föreslår att 6 § i den föreslagna lagen om begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige ändras på så sätt att även nyanlända som genomför en utbildning som kan antas leda till en anställning på sikt ska beviljas ett permanent uppehållstillstånd. I lagens förarbeten bör det närmare klargöras vilken eller vilka målgrupper som omfattas av bestämmelsen.

Frågan om förutsättningarna för en förlängning av etableringsplanen i samband med att Migrationsverket handlägger ansökan om förlängning av uppehållstillståndet har inte berörts i utkastet till lagrådsremiss. SKL anser att det är angeläget att nyanländas

etablering och integration inte hindras i större utsträckning än vad som är nödvändigt med anledning av de föreslagna bestämmelserna om tidsbegränsade uppehållstillstånd. Att rätten till etableringsinsatser upphör efter ett år och den enskilde måste invänta ett nytt uppehållstillstånd för att få återuppta relevanta insatser framstår som olämpligt ur etableringssynpunkt. Integrationen av nyanlända riskerar även att försvåras om t.ex. valet av insatser blir beroende av giltighetstiden för uppehållstillståndet. En nyanländ riskerar då att förlora möjligheten att delta i en lämplig etableringsinsats till följd av att giltighetstiden för det tidsbegränsade uppehållstillståndet understiger tiden som insatsen förväntas pågå.

SKL vill därtill uppmärksamma regeringen på att det arbete som bedrivs vad gäller de s.k. snabbspåren kan komma att försvåras av det föreslagna regelverket. Det är SKL:s erfarenhet att snabbspår för akademiska yrken ofta tar längre tid att fullfölja än ett år. En konsekvens av de föreslagna bestämmelserna kan därmed bli att snabbspår för akademiska yrken i princip inte aktualiseras gällande personer som beviljas uppehållstillstånd i ett år, vilket i sig kan resultera i att snabbspåren i dessa avseenden undergrävs.

Särskilda frågor som rör ensamkommande barn

Enligt 10 § lagen (2005:429) om god man för ensamkommande barn (Lgeb) ska, om barnet beviljas uppehållstillstånd, socialnämnden i den kommun där barnet vistas hos rätten väcka talan om eller anmäla behov av en särskilt förordnad vårdnadshavare enligt föräldrabalken (1949:381), om inte särskilda skäl talar emot det.

Överförmyndaren ska underrätta socialnämnden om att förutsättningar för en sådan talan eller anmälan föreligger.

Lagtexten hindrar inte att socialnämnden i vistelsekommunen väcker talan om eller anmäler behov av en särskilt förordnad vårdnadshavare för ett ensamkommande barn som beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd. Avsikten med att utse en särskilt förordnad vårdnadshavare är dock bl.a. att ställföreträdarens arbete ska inriktas mer på den långsiktiga planeringen för barnets framtid eftersom ett uppehållstillstånd i Sverige som regel innebär att barnet kommer att vistas i landet under en längre tid (se prop. 2004/05:136 s. 39 f.). Vad som avses med särskilda skäl att inte utse en vårdnadshavare är bl.a. om barnet inom kort ska fylla 18 år (a.a. s. 40).

SKL bedömer att frågan om en särskilt förordnad vårdnadshavare ska utses för ensamkommande barn som beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd i ett år är komplicerad. Det är SKL:s erfarenhet att handläggningstiden vid socialnämnden kan uppgå till cirka fyra månader och att domstolsprocessen vid tingsrätt tar mellan tre och sex månader. Den totala tiden för att utse en särskilt förordnad vårdnadshavare kan således vara av en sådan omfattning att den aktuella frågan avgörs i nära anslutning till att giltighetstiden för det tidsbegränsade uppehållstillståndet går ut. Hur processen

att utse en särskilt förordnad vårdnadshavare påverkas av att det tidigare uppehållstillståndet går ut och något beslut i ärendet om nytt uppehållstillstånd inte finns framstår som oklart. I det fall de ensamkommande barnen inte får en särskilt förordnad vårdnadshavare kvarstår den gode mannen i sitt uppdrag. Detta kan dock få negativa följder för barnet bl.a. genom att den gode mannen inte kan vara mottagare av barnbidraget.

SKL anser att det finns behov av att frågan om särskilt förordnad vårdnadshavare till ensamkommande barn med ettåriga uppehållstillstånd ytterligare belyses och klarläggs i lagstiftningsärendet. I avsaknad av tydliggörande uttalanden finns det en risk att landets kommuner tolkar 10 § Lgeb olika samt gör olika bedömningar beroende av den uppskattade handläggningstiden för att utreda behovet av särskilt förordnad vårdnadshavare samt väcka talan hos tingsrätten.

Bistånd till personer som håller sig undan verkställighet av ett utvisningsbeslut

Eftersom upprepade, nya prövningar av frågan om uppehållstillstånd avses ske enligt de föreslagna bestämmelserna kan det, enligt SKL, medföra att en större andel av de personer som anländer till Sverige får avslag på ansökan om uppehållstillstånd jämfört med det nu gällande regelverket. Ett ensamkommande barn som haft ett uppehållstillstånd kan exempelvis få avslag på sin ansökan om nytt uppehållstillstånd om personen vid denna tidpunkt fyllt 18 år, eftersom bedömningen skiljer sig i vissa delar mellan vuxna och barn. I dessa fall kan personen ha varit bosatt i Sverige under förhållandevis lång tid och det kan ur den enskildes perspektiv finnas starka skäl att inte medverka till verkställighet av utvisningsbeslutet, utan istället kvarstanna i landet i väntan på att utvisningsbeslutet preskriberas och en ny ansökan om uppehållstillstånd kan lämnas in.

SKL vill lyfta frågan vilken huvudman som bär ansvar för att tillgodose behoven hos de personer som håller sig undan så att ett beslut om utvisning inte kan verkställas samt omfattningen av detta ansvar. Kommunen har enligt 2 kap. 1 § SoL ett yttersta ansvar för att de personer som vistas i kommunen får det stöd och den hjälp som de behöver. Ansvaret innebär dock ingen inskränkning i det ansvar som vilar på andra huvudmän. Den som omfattas av LMA har enligt 1 § andra stycket i denna lag inte rätt till bistånd enligt 4 kap. 1 § SoL för förmåner av motsvarande karaktär. Den som håller sig undan så att ett beslut om avvisning eller utvisning inte kan verkställas har enligt 12 § LMA inte rätt till bistånd med stöd av den lagen.

En person som fått avslag på sin ansökan om asyl och uppehållstillstånd samt har ett lagakraftvunnet utvisningsbeslut har följaktligen inte rätt till bistånd enligt LMA om denne håller sig undan så att beslutet om utvisning inte kan verkställas. Frågan om personen fortfarande omfattas av LMA klarläggs dock inte i lagtexten. Högsta förvaltningsdomstolen har i HFD 2013 ref. 83, vid prövningen av kommunens rätt till

ersättning enligt förordningen (2002:1118) om statlig ersättning för asylsökande m.fl. (asylersättningsförordningen), fastslagit att personkretsen i 1 § första stycket i LMA även omfattar den som håller sig undan så att ett beslut om avvisning eller utvisning inte kan verkställas.

Utifrån det nyssnämnda domstolsavgörandet samt 1 § andra stycket LMA gör SKL tolkningen att kommunen inte har någon skyldighet att utge bistånd enligt SoL för t.ex. boende och mat till den som håller sig undan så att ett utvisningsbeslut inte kan verkställas. Olika tolkningar av förhållandet mellan ovan nämnda bestämmelser i LMA och SoL görs dock i såväl landets kommuner som domstolarna. Detta illustreras bl.a. av två domar från olika kammarrätter. Kammarrätten i Sundsvall har i dom den 26 februari 2016 i mål nr 1591-15, 1592-15 och 1593-15 fastslagit att en person som fått avslag på sin asylansökan och håller sig gömd för att undgå avvisning omfattas av personkretsen i 1 § LMA. Behoven ska därför tillgodoses genom LMA och någon rätt till bistånd enligt SoL föreligger inte. Kammarrätten i Göteborg har å andra sidan i en dom den 23 juni 2014 i mål nr 7015-13 bedömt att en familj som sökt asyl, fått avslag på ansökan och inte velat medverka till verkställighet av utvisningsbesluten har rätt till bistånd enligt SoL. Något resonemang i frågan om LMA kunde vara tillämplig fördes inte. I målet hade förvisso de sökande, efter avslag på asylansökan, lämnat Sverige och därefter återkommit. Eftersom samma utvisningsbeslut som låg till grund för det första avslaget på ansökan om uppehållstillstånd alltså gällde borde dock, enligt SKL, förhållandet att de sökande lämnat landet och därefter återvänt inte förändra bedömningen i frågan om de omfattas av LMA eller inte.

Det är därför angeläget att det klaras ut i lagstiftningsärendet vad som gäller. SKL:s uppfattning är att det inte är rimligt att kommunerna ska utge ekonomiskt bistånd till personer som har lagakraftvunna utvisningsbeslut men som avstår från att medverka till verkställigheten på samma villkor som till personer som är bosatta i kommunen. En sådan tolkning framstår även som oförenlig med hur lagstiftningen är uppbyggd, med en separat lag som ska tillgodose biståndsbehovet hos asylsökande m.fl. Den nationella lagstiftningen bör korrespondera på ett sådant sätt att en persons illegala vistelse i Sverige enligt utlänningslagen (2005:716), UtL, inte möjliggörs och finansieras av kommunen genom SoL, vilket i princip blir konsekvensen om dessa personer har rätt till ekonomiskt bistånd för sin försörjning. Ett sådant ansvar innebär dessutom en ökad belastning på kommunerna såväl ekonomiskt som administrativt. Eftersom ett beslut om avvisning eller utvisning som huvudregel upphör att gälla fyra år från det att beslutet vann laga kraft skulle kommunens ansvar i denna del annars kunna fortgå under en förhållandevis lång tid (se 12 kap. 22 § UtL).

Bistånd till barn som ansöker om asyl och bor hos en vårdnadshavare

De anhöriga till personer med uppehållstillstånd i Sverige som saknar möjlighet att beviljas uppehållstillstånd p.g.a. anknytning enligt de föreslagna reglerna kan, enligt

SKL, komma att ansöka om uppehållstillstånd i Sverige p.g.a. skyddsbehov och således vistas i här i landet under tiden som ansökan prövas. Barn som saknar uppehållstillstånd, inte vistas på förläggning och bor hos en vårdnadshavare som har uppehållstillstånd i Sverige omfattas inte av bestämmelserna i LMA (1 § tredje stycket LMA). Bestämmelsens tillkomst grundades i att den tidigare utformningen kunde resultera i att samtliga utländska barn som föds i Sverige eller som kom hit innan de fyllde 18 år kunde ha rätt till bistånd enligt LMA, oavsett på vilken grund föräldern hade beviljats uppehållstillstånd och oavsett hur länge föräldrarna hade varit bosatta här, vilket inte var avsikten (se prop. 1994/95:206 s. 15).

En vårdnadshavare som bor i Sverige och har barn som kommer hit som asylsökande har inte någon rätt till barnbidrag enligt SFB eftersom barnet inte är bosatt i Sverige. Det finns inte heller en rätt till etableringstillägg enligt förordningen (2010:407) om ersättning till vissa nyanlända invandrare eftersom barnet inte är folkbokfört, vilket krävs enligt 7 § i förordningen. Ett ökat antal asylsökande barn som bor hos en vårdnadshavare i Sverige riskerar att resultera i bl.a. ökade kostnader för försörjningsstöd för kommunen. Att kommunen ska bära dessa kostnader framstår enligt SKL inte som rimligt. SKL anser därför att LMA bör ändras så att ansvaret för de barn som kommer till Sverige och ansöker om uppehållstillstånd på grund av skyddsbehov kommer att åvila staten, på sätt som gäller för övriga asylsökande.

Övriga konsekvenser för landets kommuner, landsting och regioner

SKL vill framföra att de föreslagna bestämmelserna angående permanent uppehållstillstånd till personer med en anställning kan innebära en ökad risk för handel med anställningskontrakt. Om sådan handel blir ett mer omfattande problem kan kommunen få ökade utgifter i form av försörjningsstöd, eftersom det är troligt att personen som innehaft det falska anställningskontraktet saknar försörjning. SKL anser att det är av vikt att utvecklingen av det ekonomiska biståndet följs och att kommunerna ges kompensation om kostnaderna i detta avseende skulle öka.

En större osäkerhet kring möjligheten att kvarstanna i Sverige långsiktigt och kunna återförenas med sin familj kan påverka hälsotillståndet hos asylsökande, tillståndssökande och nyanlända, vilket i sig kan få konsekvenser för landets kommuner, landsting och regioner. Dessa följder är av naturliga skäl svåra att förutse och bedöma omfattningen av i detta skede. SKL vill som exempel lyfta fram att såväl den ekonomiska som administrativa belastningen inom hälso- och sjukvården kan komma att öka till följd av ett större antal patienter med psykisk ohälsa. Eftersom barn är en särskilt utsatt grupp kan barn- och ungdomspsykiatri bli påverkad i högre grad. Verksamheten vid bl.a. de boenden som tar emot ensamkommande barn kan också påverkas av en större osäkerhet och oro bland de boende. SKL anser att det är av vikt att konsekvenserna av den föreslagna lagstiftningen följs upp samt att landets

kommuner, landsting och regioner ges adekvata medel för att kunna hantera dessa situationer.

Sveriges Kommuner och Landsting

Anders Henriksson
Förste vice ordförande

Muntlig reservation lämnades av Sverigedemokraterna.